

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΧΡΥΣΟΥΛΑ ΣΑΒΒΑΚΗ

Ιστορία

Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

τετράδιο εργασιών

ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

ΚΥΚΛΑΔΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

ΜΥΚΗΝΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

ΜΙΝΩΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Ιστορία
Γ΄ Δημοτικού
Τετράδιο Μαθητή/-τριας

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης

Συντονίστρια / Αξιολογήτρια

Σόφη Μαρία

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Αξιολογητής

Βοζαΐτης Γεώργιος

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Αξιολογητής

Ζώνιος Βασίλειος

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Τεχνικός Εμπειρογνώμονας

Δακούλης Ιωάννης

Πτυχιούχος Πληροφορικής

Επικουρικός Εμπειρογνώμονας

Αντζόπουλος Νικόλαος

Διπλωματούχος τεχνολογίας γραφικών τεχνών

Υπεύθυνος του μαθήματος/γνωστικού αντικειμένου στο πλαίσιο της Πράξης

Αθανάσιος Γιαννίκας, Σύμβουλος Α΄ ΙΕΠ,
μέλος της Επιστημονικής Ομάδας Έργου (ΕΟΕ) της Πράξης

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σπυρίδων Δουκάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνη Πράξης

Πολυξένη Μπίλλα

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Προϊσταμένη Τμήματος Β΄ Προγραμμάτων Σπουδών και Εκπαιδευτικού Υλικού

Αναπληρώτρια Υπεύθυνη Πράξης

Άννα-Αικατερίνη Λυκούρη

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»**

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΧΡΥΣΟΥΛΑ ΣΑΒΒΑΚΗ

Ιστορία Γ' Δημοτικού Τετράδιο Μαθητή/-τριας

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Συντελεστές

Επιστημονικός υπεύθυνος

Γεώργιος Γιαννακόπουλος, Καθηγητής Ιστορίας και Αρχαιονομίας, Τμήμα Αρχαιονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

Συγγραφική Ομάδα

Δρ Παναγιώτα Παπαδημητρίου, φιλόλογος (έγραψε το Μέρος της Προϊστορίας)
Χρυσούλα Σαββάκη, ΜΔΕ, Δ/ντρια δημόσιου Δημοτικού Σχολείου, πτυχιούχος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας (έγραψε το Μέρος της Μυθολογίας)

Ειδήμονες γνωστικού αντικειμένου

Δρ Παναγιώτα Παπαδημητρίου (για τη Μυθολογία)
Δρ Σοφία Γελαδάκη (για την Προϊστορία)

Γλωσσική-φιλολογική επιμέλεια

Δρ Σοφία Γελαδάκη

Σύμβουλος παρακολούθησης σε παιδαγωγικά θέματα

Μαρίνα Λεζέ, πτυχιούχος τμήματος Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής-Ψυχολογίας με ΜΔΕ στην Ειδική Αγωγή

Παιδαγωγική επικύρωση αντικειμένου

Χρυσούλα Σαββάκη, ΜΔΕ, Δ/ντρια δημόσιου Δημοτικού Σχολείου
Γεώργιος Μπίκος, Σύμβουλος Εκπαίδευσης

Συντονισμός και επιμέλεια έκδοσης, επικύρωση αντικειμένου, συντονισμός ομάδας σχεδιασμού και ανάπτυξης

Γεώργιος Μπίκος

Επιστημονικές υπεύθυνες ψηφιακού εμπλουτισμού

Δρ Παναγιώτα Παπαδημητρίου, Μαρίνα Λεζέ

Ψηφιακός εμπλουτισμός

Μάριος-Ραφαήλ Στίνης, επιστήμονας πληροφορικής

Εικονογράφηση και σχεδιασμός χαρτών

Μάριος-Ραφαήλ Στίνης

Σελιδοποίηση - γραφιστική επιμέλεια

Παναγιώτης Λαμπρίδης, γραφίστας

Σχεδιασμός εξωφύλλου

Εκδόσεις 24γράμματα

Περιεχόμενα

Η ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΑ

Τι πίστευαν οι αρχαίοι Έλληνες
για τη δημιουργία του κόσμου
Θεοί και θεές του Ολύμπου
Η δημιουργία του ανθρώπου

ΟΙ ΗΡΩΕΣ

Ο ήρωας της φαντασίας μας
Το Μαντείο των Δελφών
Οι άθλοι του Ηρακλή
Θησέας και Μινώταυρος
Η συνάντηση Θησέα και Ηρακλή
Αν ο Θησέας άλλαζε τα πανιά

ΟΙ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΕΣ

Η Αρχοναυτική Εκστρατεία

Ο Ελλήσποντος και άλλα ονόματα
τόπων
Ορφέας και Ευρυδίκη
Η Αρχοναυτική Εκστρατεία

Ο Τρωικός Πόλεμος

Η επιλογή του Πάρη
Η θυσία της Ιφιγένειας και η
συγκέντρωση στην Αυλίδα
Τρωικός Πόλεμος: Πόλεις και Αρχηγοί
Οι ικεσίες Χρύση και Πριάμου
Έκτορας και Ανδρομάχη
Το τέλος του Αχιλλέα
Ο Δούρειος Ίππος
Ο Οδυσσέας και ο Κύκλωπας
Οι άνεμοι στην αρχαιότητα
Ο Οδυσσέας και τα τέρατα
Οι περιπέτειες του Οδυσσέα τελειώνουν

ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΛΙΘΟΥ

7	ΠΑΛΑΙΟΛΙΘΙΚΗ ΕΠΟΧΗ	
8	Η διαδρομή της παπυρέλλας	32
10	ΝΕΟΛΙΘΙΚΗ ΕΠΟΧΗ	
	Πώς τρέφονταν οι άνθρωποι της νεολιθικής εποχής	33
11	Ο οικισμός της Χοιροκοιτίας στην Κύπρο	34
13	Το μυστήριο της πινακίδας στο Δισπηλιό	34

Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΧΑΛΚΟΥ

	Κυκλαδικός πολιτισμός	
17	Τα κυκλαδικά ειδώλια στην Κρήτη Κατασκευάζουμε ειδώλια και πάμε εκδρομή	35
17	Καλλιτέχνες τότε, καλλιτέχνες σήμερα.	35
18		36
19	Μινωικός πολιτισμός	
21	Ο Αρθουρ Εβανς	37
21	Μινωικά πλοία Λαβύρινθοι	37
22	Ο διπλός πέλεκυς	38
23	Ο Αντάνας και το γαιΐδουράκι του	39
24	Τα ταυροκαθάψια	40
25	Μια ωραία μινωική φούστα	40
26	Μυκηναϊκός πολιτισμός	
27	Τα μυκηναϊκά άρματα στο κυνήγι και τον πόλεμο	41
28	Όμορφα ρούχα με πολυτελή κουμπιά	42
29	Κεχριμπάρι: Από τη Βαλτική στις Μυκήνες	42
30	Μια τοιχογραφία από την Τίρυνθα Ασύλητοι τάφοι και ο τάφος του Γρύπα Πολεμιστή	43
31	Αν ζούσες και εργαζόσουν στη μυκηναϊκή εποχή	44
	Μυκηναϊκά ειδώλια: Το Φ και το Ψ	45
		46

Η «ταυτότητα» του βιβλίου

Αγαπητά μας παιδιά!

Μέσα από αυτό το μικρό βιβλίο θα ξετυλιχτεί μπροστά στα μάτια σας ένας ολόκληρος κόσμος ανθρώπων και περιοχών, με σκηνικά, κουστούμια και πρωταγωνιστές. Έτσι, θα νιώσετε σαν να παρακολουθείτε μια «ζωντανή» παράσταση, σαν να βλέπετε ένα θεατρικό έργο. Στις σελίδες του θα διαβάσετε και θα εργαστείτε σε δραστηριότητες και ασκήσεις με θέμα βασιλιάδες, θεούς αλλά και μεγάλες ομάδες ανδρών και γυναικών, στους οποίους οφείλεται η δημιουργία του σημερινού κόσμου. Γιατί η αλήθεια είναι ότι στο παζλ κάθε ανθρώπινης κοινωνίας, όπως και του σημερινού κόσμου, υπάρχουν πολλά σημαντικά «κομμάτια», που δημιουργήθηκαν στο παρελθόν, από πρόσωπα και λαούς που έζησαν τότε. Ακόμη και η μυθολογία που, όπως λένε, δεν εκφράζει ό,τι έγινε πραγματικά αλλά το τι φαντάζονταν οι άνθρωποι πως έγινε, είναι μια "αλήθεια". Οπότε, εφόσον για πολλούς αιώνες πίστευαν όλοι σε όσα «λέει» η μυθολογία, τότε κι εμείς, οι σημερινοί άνθρωποι, πρέπει -από σεβασμό σε εκείνους- να μην ξεχάσουμε όσα θεωρούσαν αληθινά.

Αγαπητές/-οί συνάδελφοι,

Το Τετράδιο Εργασιών προσφέρει ένα πλήθος ασκήσεων και δραστηριοτήτων που μπορείτε να αξιοποιήσετε, για να δώσετε στους/στις μαθητές/-τριές σας την ευκαιρία και τη δυνατότητα να εμπεδώσουν με πιο στέρεο τρόπο κάποια σημεία της εγκύκλιος ύλης και να εμβαθύνουν σε κάποια θέματα που θίγει ή/και παρουσιάζει το αντίστοιχο Βιβλίο. Παράλληλα, μέσω κάποιων από αυτές, μπορούν τα παιδιά να προσεγγίσουν κριτικά ορισμένα ζητήματα που αφορούν τις προϊστορικές κοινωνίες, καθώς και -στη βάση ενός γενικότερου προβληματισμού για τη σχέση μύθου και πραγματικότητας- να σκεφτούν με έναν πιο προσωπικό τρόπο όσα αναφέρει ο «λόγος» της μυθολογίας για κάποιες διαχρονικές αξίες και για κάποιους τρόπους συμπεριφοράς των ανθρώπων.

Ο επιμελητής της έκδοσης

Τι πίστευαν οι αρχαίοι Έλληνες για τη δημιουργία του κόσμου

1

Ας προτείνουμε μια δική μας εκδοχή για τη δημιουργία του κόσμου!

2

Ζωγραφίζουμε μια σκηνή από τη δημιουργία του κόσμου, σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία.

3

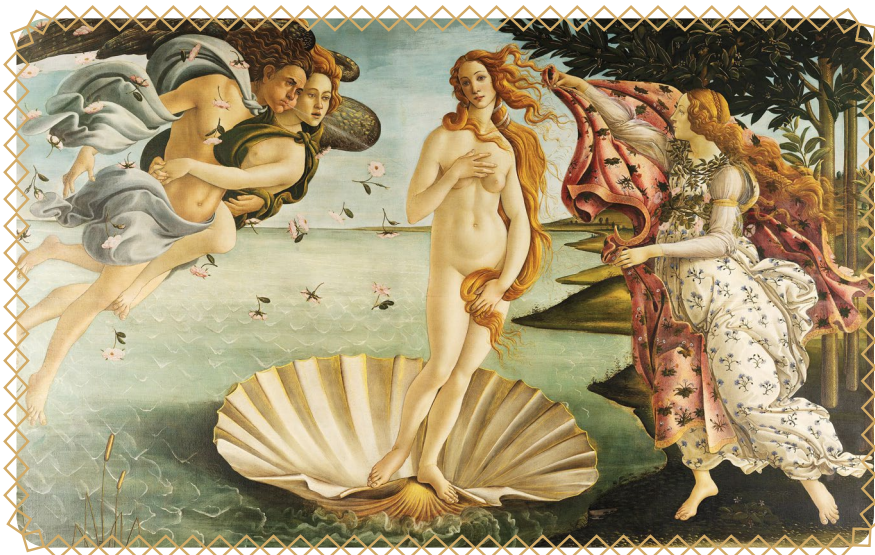
Αν είχες το κέρας της Αμάλθειας, ποια αγαθά θα ήθελες να έχει μέσα που να μην τελειώνουν ποτέ; Μπορείς να γράψεις και να ζωγραφίσεις μερικά από αυτά; Γιατί τα επέλεξες;

Εικόνες για τη δημιουργία του κόσμου

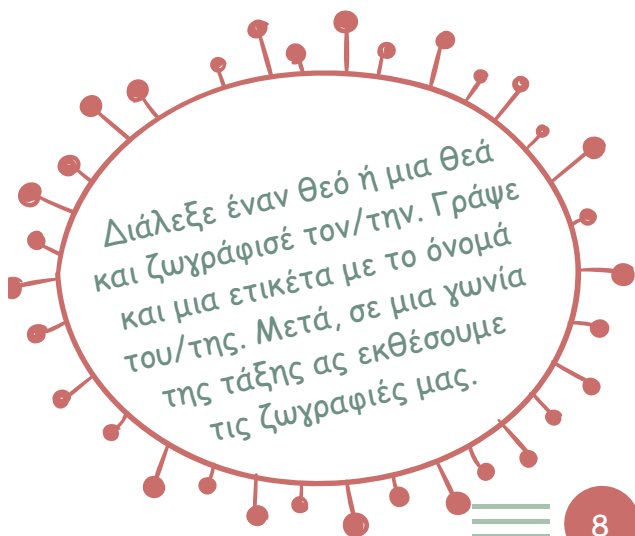
Θεοί και θεές του Ολύμπου

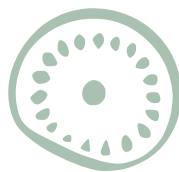
Σαντρο Μποτιτσέλι (1485-1486)
Η Γέννηση της Αφροδίτης
Γκαλερί Ουφίτσι, Φλωρεντία

Όμορφες εικόνες
με τη θεά της ομορφιάς

Ο Ποσειδώνας
Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, Αθήνα

Ερμής, Αθηνά και Άρτεμη
Μουσείο Ερμιτάζ,
Αγία Πετρούπολη

- ▶ Επιλέγουμε έναν θεό ή μια θεά και τον / την υποδυόμαστε. Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε παλιά ρούχα ή υφάσματα και να δημιουργήσουμε σύμβολα με χαρτόνι ή άλλα υλικά.
- ▶ Σκεφτόμαστε τα λόγια που θα λέει ο / η θεός / θεά
- ▶ Παρουσιάζουμε ό,τι ετοιμάσαμε στην τάξη και οι συμμαθητές /-τριές μας μαντεύουν ποιοι θεοί / θεές είμαστε.

Ας συνθέσουμε στιχάκια για τους θεούς και τις θεές με βάση τα χαρακτηριστικά και τα σύμβολά τους.

Η θεά Άρτεμη
Μουσείο Καλών Τεχνών
Βοστώνης, ΗΠΑ

Το συμβούλιο των θεών

Η Αθήνα και η Αθηνά

Η Αθηνά και ο Ποσειδώνας
συζητούν για το ποιος θα δώσει
το όνομά του στην πόλη
της Αθήνας.

Ας αναζητήσουμε πληροφορίες.

Ας ζωγραφίσουμε μια δική μας
εκδοχή της συνάντησης των δύο
θεών.

Ας δραματοποιήσουμε
τον διάλόγό τους.

Η Αθηνά, ο Ποσειδώνας
και η πόλη της Αθήνας

Ποσειδώνας και Αθηνά
(σχέδια του F. Schmied, 1930)

Ο ήρωας της φαντασίας μας

Χωριζόμαστε σε ομάδες και η καθεμιά αναλαμβάνει να βρει όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες για έναν ήρωα. Στη συνέχεια, οι ομάδες παρουσιάζουν στην τάξη όσα στοιχεία βρήκαν.

Ας σχεδιάσουμε τον ήρωα της φαντασίας μας!

- ▶ Πώς είναι εμφανισιακά;
- ▶ Πού γεννήθηκε και μεγάλωσε;
- ▶ Ποια είναι η ιδιαίτερη δύναμή του;
- ▶ Έχει κάποιο σύμβολο που χρησιμοποιεί;
- ▶ Πώς βοηθάει τους ανθρώπους;

Παρουσιάζουμε τον ήρωά μας!

Το Μαντείο των Δελφών

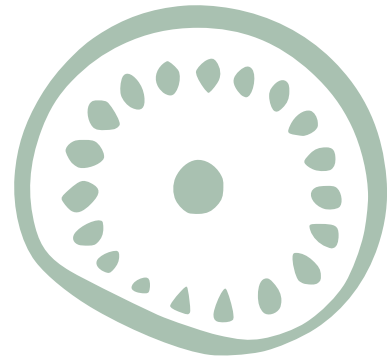
Έκσταση:

όταν κάποιος χάνει την επαφή με την πραγματικότητα και νιώθει σαν να ονειρεύεται

Το μαντείο και η Πυθία

Ο Απόλλωνας έδινε τους χρησμούς του μέσω της Πυθίας. Αυτή βρισκόταν σε **έκσταση***, εξαιτίας ενός χάσματος που υπήρχε στον ναό. Από αυτό το χάσμα έβγαιναν αναθυμιάσεις μεθυστικές. Πίστευαν πως όποιος ήταν εκτεθειμένος σε αυτές μπορούσε να λέει τα μελλούμενα. Πάνω από το χάσμα ήταν τοποθετημένος ένας ψηλός τρίποδας, στον οποίο καθόταν η Πυθία και χρησιμοδοτούσε, μασώντας φύλλα δάφνης. Η Πυθία έπρεπε να κατάγεται από τη γύρω περιοχή και να θεωρείται άτομο αγνό και αξιόπιστο. Έπρεπε, επίσης, να είναι αφοσιωμένη στον θεό Απόλλωνα και πρόθυμη να υπηρετήσει το Μαντείο.

Από το βιβλίο του Δ.Ν. Γουδή, *Το μαντείο των Δελφών* (διασκευή).

Ο Αιγέας, βασιλιάς της Αθήνας και πατέρας του Θησέα, ζητά χρησμό από την Πυθία Μουσείο Βερολίνου

Στον δικτυακό τόπο ΟΔΥΣΣΕΥΣ του Υπουργείου Πολιτισμού διαβάζουμε για τον αρχαιολογικό χώρο των Δελφών (διασκευή):

Το κύριο ιερό των Δελφών ήταν αφιερωμένο στον Απόλλωνα, τον θεό της μαντικής. Υπήρχε, όμως, και ένα μικρότερο ιερό, αφιερωμένο στον Δία. Σύμφωνα με τη μυθολογία, ο Δίας, για να βρει το κέντρο του κόσμου, άφησε δύο αετούς να πετάξουν από τα πιο μακρινά σημεία του σύμπαντος. Οι αετοί συναντήθηκαν πάνω από τους Δελφούς. Έτσι, οι Δελφοί θεωρήθηκαν ο ομφαλός της γης, δηλαδή το κέντρο του κόσμου.

Ας αναζητήσουμε και άλλες πληροφορίες για τους Δελφούς και το μαντείο τους κατά την αρχαιότητα.

Αν ζούσες στην αρχαία Ελλάδα και επισκεπτόσουν το Μαντείο των Δελφών, τι θα ρωτούσες την Πυθία;

.....

.....

.....

.....

Ο ομφαλός της γης στους Δελφούς

Οι άθλοι του Ηρακλή

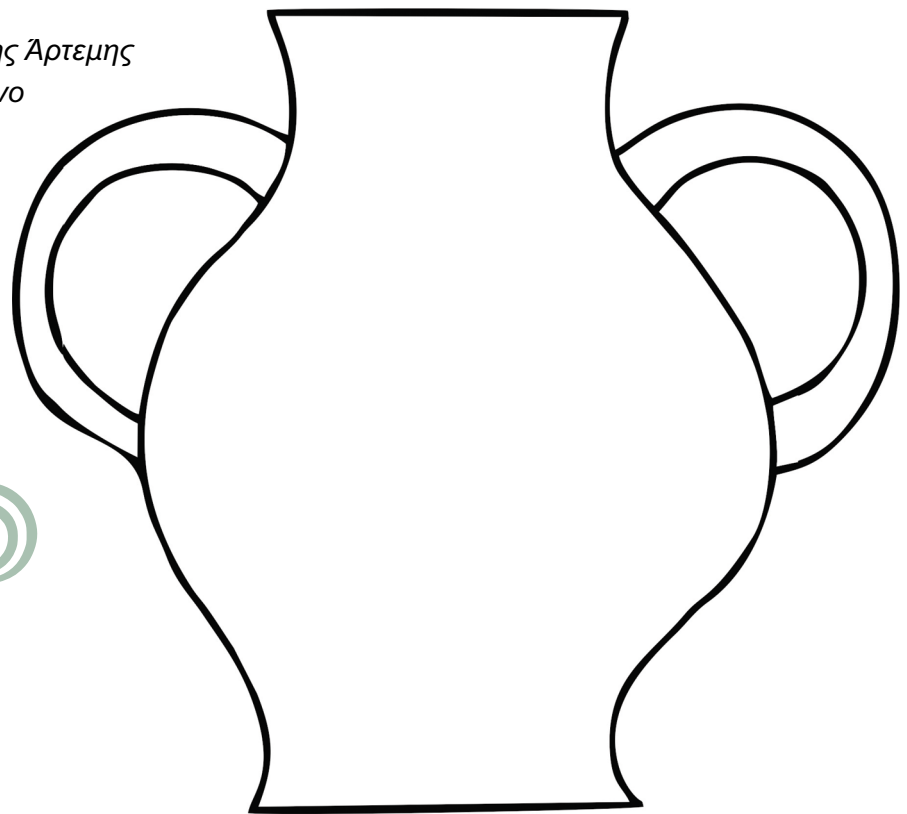

Ο Ηρακλής αιχμαλωτίζει το ελάφι της Άρτεμης
Βρετανικό Μουσείο, Λονδίνο

Τώρα που μάθαμε
για τους άθλους του
Ηρακλή, μπορούμε να
διακοσμήσουμε με έναν
από αυτούς το αγγείο
που υπάρχει δίπλα;

Ο Ηρακλής στον κήπο των Εσπερίδων
Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο Ισπανίας,
Μαδρίτη

Χωριζόμαστε σε ομάδες και φτιάχνουμε εννοιολογικούς χάρτες με τους άθλους του Ηρακλή μακριά από την Πελοπόννησο στον υπολογιστή ή σε χαρτόνι. Κάθε ομάδα μπορεί να χρησιμοποιήσει χάρτες, πληροφορίες, έτοιμες εικόνες ή/και να δημιουργήσει δικές της ζωγραφιές.

Η Ιππολύτη, η βασίλισσα των Αμαζόνων, και ο Ηρακλής ανάμεσα στις Αμαζόνες
Μητροπολιτικό Μουσείο Τέχνης, Νέα Υόρκη

Τοιχογραφία του Ηρακλή, που κρατά το ρόπαλό του, ενώ το κεφάλι του είναι στεφανωμένο με κισσό και κορδέλες
Αρχαιολογικό Μουσείο Νάπολης

Χωριζόμαστε σε ομάδες. Δραματοποιούμε έναν άθλο του Ηρακλή και τον παρουσιάζουμε στην τάξη. Μπορούμε και να τον παρουσιάσουμε με παντομίμα και οι υπόλοιποι να προσπαθήσουν να βρουν ποιος άθλος είναι.

Ένα σταυρόλεξο για τον Ηρακλή

Οι άθλοι του Ηρακλή στην Πελοπόννησο: Αντιστοίχιση

Οι άθλοι του Ηρακλή εκτός Πελοποννήσου: Αντιστοίχιση

Θησέας και Μινώταυρος

Ας ζωγραφίσουμε τον Μινώταυρο, παίρνοντας έμπνευση από αυτό το έργο του Ισπανού ζωγράφου Πάμπλο Πικάσο. Αν θέλουμε, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε και την τεχνική του κολλάζ.

1. Ας φτιάξουμε ένα κόμικ 4-6 καρτέ, όπου θα αφηγηθούμε μια δική μας εκδοχή του μύθου για τον Θησέα και τον Μινώταυρο
2. Ας γράψουμε μια δική μας, διαφορετική, εκδοχή του μύθου για τον Θησέα και τον Μινώταυρο. Μπορούμε να αλλάξουμε την ιστορία ή να προσθέσουμε και νέους ήρωες, ακόμα και αστεία στοιχεία.

Πάμπλο Πικάσο (1933), Ο Μινώταυρος
Το εξώφυλλο του 1ου τεύχους από
το γαλλικό περιοδικό τέχνης *Minotaure*
(1933-1939)

Η συνάντηση Θησέα και Ηρακλή

1

Διαβάζουμε από την πηγή πως ο Θησέας θαύμαζε πολύ τον Ηρακλή. Σε τι μοιάζουν και σε τι διαφέρουν οι δύο ήρωες; Ας συζητήσουμε.

Στην Τροιζήνα λένε ότι ο Ηρακλής, όταν επισκέφθηκε τον Πιπθέα, άφησε τη λεοντή του, για να δειπνήσει. Μερικά παιδιά, ανάμεσά τους και ο επτάχρονος Θησέας, την είδαν. Όλα τα άλλα παιδιά έτρεξαν μακριά φοβισμένα, ενώ ο Θησέας, χωρίς φόβο, πήρε έναν πέλεκυ και επιτέθηκε στη λεοντή, νομίζοντας πως ήταν ζωντανό λιοντάρι.

Παυσανίας, Αττικά, 27.7 (διασκευή).

Αν ο Θησέας άλλαξε τα πανιά

2

Τι θα είχε συμβεί, αν ο Θησέας είχε θυμηθεί να αλλάξει τα πανιά στο καράβι;

Blank writing area with horizontal dotted lines for text.

Ο Θησέας βασιλιάς

ΟΙ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΕΣ

Αργοναυτική Εκστρατεία

Ο Ελλήσποντος και άλλα ονόματα τόπων

Εκτός από τον Ελλήσποντο, γνωρίζεις άλλους τόπους που έχουν πάρει το όνομά τους από κάποιο μυθολογικό πρόσωπο;

Ας αναζητήσουμε πληροφορίες για το πώς πήραν το όνομά τους τα παρακάτω νησιά:

Χίος

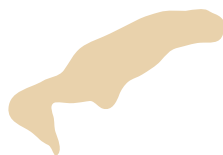
Φολέγανδρος

Κεφαλονιά

Μύκονος

Ικαρία

Ανάφη

Έργο του γλύπτη Γιώργου Ρούσση στον Ορχομενό Βοιωτίας

Ορφέας και Ευρυδίκη

Ο Ιάσοντας παίρνει
το χρυσόμαλλο δέρας
Μητροπολιτικό Μουσείο Τέχνης,
Νέα Υόρκη

1

Από πού
καταλαβαίνουμε ότι
ο Ορφέας αγαπούσε
πολύ την Ευρυδίκη;

2

Ας δραματοποιήσουμε
τον μύθο. Συμμετέχουν
οι: Ορφέας (με λύρα),
Ευρυδίκη, Πλούτωνα,
Περσεφόνη.

Ας διαβάσουμε την ιστορία του Ορφέα και της Ευρυδίκης και ας θυμηθούμε ότι ο Ορφέας ήταν ένας από τους Αργοναύτες.

Η Ευρυδίκη, η γυναίκα του Ορφέα, πέθανε, όταν τη δάγκωσε ένα φίδι. Ο Ορφέας, πολύ στεναχωρημένος, έπαιζε τόσο θλιμμένα τη λύρα του, ώστε οι θεοί τον λυπήθηκαν και τον συμβούλεψαν να ζητήσει πίσω την Ευρυδίκη από τον Πλούτωνα.

Στον κάτω κόσμο ο Ορφέας συγκίνησε τον Πλούτωνα και την Περσεφόνη με τη μουσική του και εκείνοι συμφώνησαν να του επιστρέψουν την Ευρυδίκη με έναν όρο: να μην την κοιτάξει, μέχρι να βγουν στο φως της ημέρας.

Ο Ορφέας δέχτηκε και προχώρησε προς τον επάνω κόσμο, με την Ευρυδίκη πίσω του. Όμως, δεν άκουγε τα βήματά της και έκανε το λάθος να γυρίσει να κοιτάξει. Τότε, η Ευρυδίκη χάθηκε για πάντα.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ψηφιδωτά με τον Ορφέα

Ο Ορφέας και η Ευρυδίκη
στον κάτω κόσμο

Η Αργοναυτική Εκστρατεία

Χωριζόμαστε σε ομάδες. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει να παρουσιάσει με παντομίμα ή ακίνητες εικόνες κάποια από τις ιστορίες που διαβάσαμε για την Αργοναυτική Εκστρατεία. Οι υπόλοιπες ομάδες πρέπει να καταλάβουν ποια ιστορία παρουσιάζεται.

1

Σχεδιάζουμε στο έδαφος ένα πλαίσιο ή το φτιάχνουμε με ένα μεγάλο σκοινί. Φανταζόμαστε ότι είναι η Αργώ κι εμείς οι Αργοναύτες. Μπαίνουμε όλοι μέσα και αρχίζουμε το ταξίδι μας. Τι βλέπουμε; Τι συζητάμε;

2

Ας προσπαθήσουμε να ζωγραφίσουμε εδώ την Αργώ

Η Αργώ (περίπου 830 με 840)
Εργο άγνωστου καλλιτέχνη σε χειρόγραφο
Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου του Λέιντεν, Ολλανδία

Απ' την Αρξοναυτική Εκστρατεία

Τοποθεσίες βραχώδεις, περιπέτειες, θάλασσες, πρόσωπα, κατορθώματα
μισοπραγματικά, μισό του ονειρού — ως και τους κωπηλάτες
έναν έναν με τ' όνομά τους αναφέρουν. Δε συγκρατήσαμε τίποτα.

Μόνο, σα φτιάχναν το καράβι, πάνω απ' το λιμάνι,
ανάμεσα στα δέντρα — μύριζε ξύλο πλανισμένο και ρετσίνι,
ακούγονταν και τα πουλιά· κείνη τη νύχτα,

που οι ναυπηγοί κοιμόνταν, ήρθε άρατη η Θεά στο φεγγαρόφωτο
να προσαρμόσει στην πλώρη ένα κομμάτι δρυ απ' το δάσος της Δωδώνης

που μιλούσε και πρόλεγε το μέλλον. Αργότερα,

στο γυρισμό, στις αμμώδεις προσχώσεις της μεγάλης Σύρτης,
υποχρεώθηκαν να κουβαλήσουν το καράβι στους ώμους τους

δώδεκα ολόκληρα μερόνυχτα. Ως και τον Κύζικο ξεχάσαμε

που τον σκοτώσαν από παρεξήγηση, μια νύχτα τρικυμίας.

Κι ούτε κανείς μας καν αναρωτήθηκε πώς δεν τους ειδοποίησε
κείνο το ξύλο, το ιερό, απ' το δάσος της Δωδώνης.

Γ. Ρίτσος (1966), *Μαρτυρίες*.

3

Διαβάζουμε
το ποίημα του
Γιάννη Ρίτσου και
προσπαθούμε να
γράψουμε κι εμείς
ποιήματα για τους
Αρξοναύτες και
την εκστρατεία
τους.

Η επιλογή του Πάρη

Τρωικός Πόλεμος

Bartolomeo di Giovanni (1490)
Ο γάμος του Πηλέα και της Θέτιδας
Μουσείο Λούβρου, Παρίσι

1

Δραματοποιούμε το περιεχόμενο του κεφαλαίου "Η επιλογή του Πάρη"

2

Σε ποιες περιπτώσεις χρησιμοποιούμε σήμερα την έκφραση «το μήλο της έριδας»;

Ας γράψουμε δύο προτάσεις με αυτήν την έκφραση

Οι θεοί / θεές και ο Τρωικός Πόλεμος

Συμπληρώνουμε τις προτάσεις με όσα ξέρουμε για τον ρόλο των θεών στην αρχή του πολέμου, όταν:

- ▶ η Αφροδίτη ώθησε τον Πάρη να...
- ▶ η Άρτεμη θύμωσε και, για να ξεκινήσουν τα καράβια των Αχαιών, έπρεπε να....

Στη συνέχεια, μάθαμε και ότι:

- ▶ η Αθηνά συγκράτησε τον Αχιλλέα, όταν...
- ▶ ο Απόλλωνας έριξε ασθένεια στο στρατόπεδο των Αχαιών, όταν...
- ▶ η Θέτιδα ζήτησε από τον Ήφαιστο να κατασκευάσει τα όπλα....
- ▶ η Θέτιδα με τις Νηρηίδες ήρθαν στο στρατόπεδο των Αχαιών, για να ...

Σε αυτό το γλυπτό, που βρίσκεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Δελφών, οι θεοί και οι θεές συζητούν για τον Τρωικό Πόλεμο. Αριστερά, κάθονται αυτοί/ές που προστατεύουν τους Τρώες: Άρης, Αφροδίτη, Άρτεμη και Απόλλωνας. Στη συνέχεια, παριστάνεται ο Δίας και μπροστά του η Θέτιδα (δεν έχει σωθεί), ν' αγγίζει τα γόνατά του σε χειρονομία ικεσίας για χάρη του γιού της, Αχιλλέα. Δεξιά, κάθονται η Αθηνά, η Ήρα και η Δήμητρα, θεές που προστατεύουν τους Αχαιούς.

Τρωικός Πόλεμος: Πόλεις και Αρχηγοί

Ο στρατός των Αχαιών που συμμετείχε στον Τρωικό Πόλεμο ξεκίνησε από διάφορα μέρη της Ελλάδας, όπως οι Μυκήνες, η Σπάρτη, η Πύλος, η Ιθάκη και η Φθία (περιοχή της Θεσσαλίας).

1

Βρίσκουμε
αυτά τα μέρη
στον χάρτη

2

Συμπληρώνουμε
τα ονόματα των
βασιλιάδων τους
στις παρακάτω
προτάσεις:

**Αγαμέμνονας, Μενέλαος, Νέστορας,
Οδυσσέας, Πηλέας**

- Στις Μυκήνες βασιλεύει ο Α_____ς,
ο αρχιστράτηγος των Ελλήνων στον Τρωικό
Πόλεμο.

- Στη Σπάρτη βασιλεύει ο Μ_____ς, αδερφός
του Αγαμέμνονα και σύζυγος της Ωραίας Ελένης.

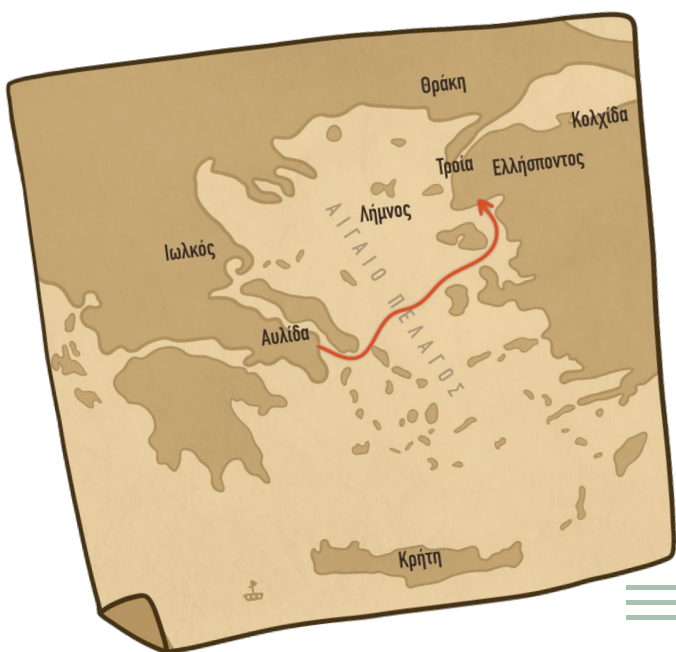
- Στην Πύλο βασιλεύει ο γνωστός για τη σοφία
του, Ν_____ς.

- Στην Ιθάκη βασιλεύει ο Ο_____ς.

- Ο βασιλιάς της Φθίας, Π - - - - -ς, έστειλε στον
πόλεμο τον γιο του, τον Αχιλλέα.

Για ποιο λόγο νομίζετε ότι ξεκίνησε
η εκστρατεία για την Τροία από την Αυλίδα;
Να το συζητήσετε και να αναζητήσετε
σχετικές πληροφορίες.

Οι Ικεσίες Χρύση και Πρίαμου

Η Ιλιάδα αρχίζει με την ικεσία του Χρύση και τελειώνει με την ικεσία του Πρίαμου.

- ▶ Τι αποτέλεσμα είχαν οι δύο ικεσίες;
- ▶ Η ικεσία στην αρχαία Ελλάδα ήταν μια παράδοση που συνδεόταν με την προστασία και τη φιλοξενία. Ας αναζητήσουμε πληροφορίες.

Ο Πρίαμος, ως ικέτης, παρακαλεί τον Αχιλλέα για το σώμα του Έκτορα (1815–25)
Giuseppe Girometti
Μητροπολιτικό Μουσείο Τέχνης, Νέα Υόρκη

Ψάχνουμε να βρούμε τα ονόματα:
ΑΧΙΛΛΕΑΣ, ΧΡΥΣΗΣ, ΕΚΤΟΡΑΣ

A	N	M	Π	P	I	X	N
X	P	Υ	Σ	H	Σ	E	X
E	B	E	T	Γ	Υ	I	O
Λ	Υ	Ω	Σ	Δ	T	E	A
A	X	I	Λ	Λ	E	A	Σ
E	K	T	O	P	A	Σ	Ω

Έκτορας και Ανδρομάχη

Δραματοποιούμε τη σκηνή του αποχωρισμού, γράφοντας δικούς μας διαλόγους.

Johann Tischbein (1812)
Ο Έκτορας αποχαιρετά την Ανδρομάχη
και το παιδί του
Μουσείο Τέχνης και Πολιτισμού,
Όλντενμπουργκ, Γερμανία

Έκτορας,
Ανδρομάχη,
Αστυάνακτας

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Το τέλος του Αχιλλέα

Πώς θα χαρακτηρίζαμε τον Αχιλλέα, αν σκεφτούμε τις ενέργειές του από τη μέρα που ο Αγαμέμνονας του πήρε τη Βρισηίδα μέχρι το τέλος του;

Σε ποιες περιπτώσεις χρησιμοποιούμε σήμερα την έκφραση «Αχίλλειος πτέρνα»

Γράφουμε προτάσεις με αυτή.

Agostino Masucci (18ος αιώνας)
Η διαμάχη μεταξύ του Αίαντα και του Οδυσσέα
για την πανοπλία του Αχιλλέα
Ιδιωτική Συλλογή

Ο Δούρειος Ίππος

1

Αν ενώσουμε τις τελείες, μπορούμε να σχεδιάσουμε τον Δούρειο Ίππο. Ας το προσπαθήσουμε.

2

Σε ποιες περιπτώσεις χρησιμοποιούμε σήμερα την έκφραση «Δούρειος Ίππος»

Γράφουμε προτάσεις με αυτή.

Blank writing area with a red tab on the right and dotted lines for writing.

Ο Οδυσσέας και ο Κύκλωπας

Ο Οδυσσέας και οι άνδρες του τυφλώνουν
τον Κύκλωπα Πολύφημο
Αρχαιολογικό Μουσείο Ελευσίνας

1

Προσπαθούμε να
φανταστούμε έναν
Κύκλωπα και τον
ζωγραφίζουμε.

Ας σχεδιάσουμε ένα κόμικ!

2

Σχεδιάζουμε ένα κόμικ (4-6 καρέ)
για τον διάλογο του Πολύφημου
με τους άλλους Κύκλωπες.

Οι άνεμοι στην αρχαιότητα

Οι άνθρωποι στην αρχαιότητα θεωρούσαν ότι υπήρχαν τέσσερις κύριοι άνεμοι. Ο Βορέας, δηλαδή ο βόρειος άνεμος που έφερνε το κρύο τον χειμώνα. Ο Ζέφυρος, δηλαδή το ελαφρύ ανοιξιάτικο αεράκι που φυσούσε από τα δυτικά, και ο Νότος που έφερνε τις καταιγίδες και τη βροχή στο τέλος του καλοκαιριού. Τέλος, υπήρχε και ο Εύρος, ο ανατολικός άνεμος που συνόδευε τα φθινοπωρινά πρωτοβρόγια.

Από το βιβλίο της C. Mory, *Οι περιπέτειες του Οδυσσέα* (διασκευή).

1

Ας ψάξουμε πληροφορίες για τα είδη των ανέμων!

Ποιος άνεμος είναι ο πιο καλός, για να ταξιδέψουμε;
Ποιος άνεμος δε μας βοηθά να ταξιδέψουμε;

2

Ζωγραφίζουμε τους ανέμους σε ένα χαρτόνι και το παρουσιάζουμε στην τάξη!

3

Πώς χρησιμοποιούμε σήμερα την φράση «άνοιξε τον ασκό του Αιόλου»;
Ας φτιάξουμε δύο προτάσεις με αυτήν τη φράση.

.....

.....

.....

Αίολος και άνεμοι

Ο Οδυσσέας και τα τέρατα

Πώς φαντάζεστε
τη Σκύλλα και
τη Χάρυβδη;

1

Σχεδιάζουμε τα δύο μυθικά πλάσματα, όπως τα φανταζόμαστε.

Παρουσιάζουμε το έργο μας στην τάξη.

2

Σε ποιες περιπτώσεις χρησιμοποιούμε σήμερα την έκφραση "Από τη Σκύλλα στη Χάρυβδη";

Μπορείτε να δώσετε κάποια παραδείγματα;

3

Άλλοι αρχαίοι ήρωες έκαναν μακρινά ταξίδια;

Πού και για ποιο λόγο; Ποιά τέρατα συνάντησαν;

Σειρήνες

Τέρατα της μυθολογίας:
Αντιστοίχιση ονομάτων και
χαρακτηριστικών

Οι περιπέτειες του Οδυσσέα τελειώνουν

1

Χωριζόμαστε σε ομάδες. Σε μεγάλα χαρτόνια φτιάχνουμε εννοιολογικούς χάρτες με τις περιπέτειες του Οδυσσέα. Για κάθε περιπέτεια κολλάμε φωτογραφίες ή κάνουμε ζωγραφιές.

2

Αν μπορούσες να ταξιδέψεις στον μαγικό κόσμο της μυθολογίας, σε ποια περιπέτεια του Οδυσσέα θα ήθελες να συμμετέχεις;

Από την Τροία στην Ιθάκη: Οι δύο πόλεις, όπως τις φαντάστηκε ο F. Schmied (1928).
Εσείς πώς τις φαντάζεστε; Ας ζωγραφίσουμε...

Εικόνες από την περιπλάνηση του Οδυσσέα

Η Αποθέωση του Ομήρου

ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ

Παλαιολιθική Εποχή, Νεολιθική Εποχή

Παλαιολιθική Εποχή

Η διαδρομή της παπυρέλλας

Στο σπήλαιο Φράγχθι, στην Αργολίδα, βρέθηκε οφιανός που χρονολογείται στα 11.000 με 12.000 χρόνια πριν από σήμερα. Ο οφιανός είναι ένα σκληρό πέτρωμα που χρησιμοποιούσαν τότε για την κατασκευή εργαλείων. Υπάρχει σε ένα νησί των Κυκλάδων, τη Μήλο. Πώς μεταφέρθηκε στο Φράγχθι; Την απάντηση δίνει η παπυρέλλα, ένα **παπυρένιο*** πλοiάριο που κατασκευάστηκε με υλικά και εργαλεία παλαιολιθικής εποχής. Αυτό το πειραματικό σκάφος μήκους 6 μ. ταξίδεψε με κουπιά από τη Λαυρεωτική, το πιο νότιο άκρο της Αττικής, στο νησί του οφιδιανού, τη Μήλο, το φθινόπωρο του 1989. Μετακινούμενοι από νησί σε νησί, κωπηλατώντας την ημέρα και αναπαυόμενοι τη νύχτα, έξι κωπηλάτες έφτασαν στον προορισμό τους σε μία εβδομάδα.

Από το άρθρο του Χ. Τζάλα, *Πλοία και ναυσιπλοΐα στο Αιγαίο* (διασκευή).

Σπήλαιο Φράγχθι Ερμιονίδας

Η παπυρέλλα στο Ναυτικό Μουσείο «Θάλασσα» στην Αγία Νάπα της Κύπρου

Πάπυρος:

Ο πάπυρος είναι ένα φυτό που φυτρώνει σε υγρές περιοχές, ιδιαίτερα σε ποτάμια και λίμνες. Μπορεί να φτάσει σε ύψος τα 5 μέτρα.

Πόσο δύσκολο και επικίνδυνο ήταν τότε αυτό το θαλασσινό ταξίδι; Πόσο τολμηροί ήταν οι ναυτικοί εκείνης της εποχής;

Πώς τρέφονταν οι άνθρωποι της νεολιθικής εποχής

Νεολιθική Εποχή

Μυλόπετρα από τον νεολιθικό
οικισμό Αυγής Καστοριάς

Νεολιθικά τρόφιμα και οικιακά σκεύη που βρέθηκαν στην Ελβετία: μυλόπετρες για το τρίψιμο των σπόρων, απανθρακωμένο ψωμί, δημητριακά και μικρά μήλα, πήλινο σκεύος μαγειρέματος, κουτάλα και δοχεία από κέρατα και ξύλο

Στο σπήλαιο της Θεόπετρας στη Θεσσαλία υπολογίζεται ότι ζούσαν σε κάποια φάση νεολιθικής εποχής 43 άτομα. Η διατροφή τους βασιζόταν σε φυτά (σιτάρι, κριθάρι, ελιές και όσπρια), ζωικά – φυτικά έλαια, κρέας κυρίως από εξημερωμένα ζώα (αιγοπρόβατα, βοοειδή, χοίροι) και λιγότερο από άγρια (ελάφια, αγριογούρουνα, αρκούδες, λαγούς, αγριόγατες και ασβούς), καθώς και σε λίγα ψάρια και όστρακα του γλυκού νερού από τα ποτάμια.

Από το άρθρο της Ν. Κυπαρρίση-Αποστολικά, *Πώς τρέφονταν τα 43 άτομα που έζησαν στη νεολιθική εποχή στο σπήλαιο της Θεόπετρας* (διασκευή).

Τι παρατηρείτε;
Σε τι μοιάζει
και σε τι διαφέρει
η διατροφή
των νεολιθικών
ανθρώπων
από τη δική μας;

Το νεολιθικό Ντικιλί Τας: Ο οικισμός, η διατροφή και το πρώτο κρασί

Ο οικισμός της Χοιροκοιτίας στην Κύπρο

Ας δημιουργήσουμε κι εμείς έναν τέτοιο οικισμό. Φτιάχνουμε στρογγυλά σπιτάκια από πλαστελίνη ή πηλό και τα χωρίζουμε με μικρά μονοπάτια. Γύρω, με λίγο χώμα, κάνουμε και κάποια χωράφια. Έτοιμος ο οικισμός!

Νεολιθικές κατασκευές:
Το Στόουνχεντζ

Το μυστήριο της πινακίδας στο Δισπηλιό

Μια ξύλινη πινακίδα με χαραγμένα βρέθηκε στο Δισπηλιό, κοντά στην Καστοριά. Αποτελεί μια προσπάθεια επικοινωνίας του νεολιθικού ανθρώπου; Ελπίζουμε οι επιστήμονες κάποτε να λύσουν αυτό το αίνιγμα.

Εμείς, ας φανταστούμε ένα παιδί στο νεολιθικό Δισπηλιό να χαράζει την πινακίδα. Γιατί το κάνει;

Στα τέλη της 7ης χιλιετίας π.Χ., πληθυσμοί από τις γειτονικές περιοχές της στεριάς εγκαταστάθηκαν στην Κύπρο και δημιούργησαν τον νεολιθικό οικισμό της Χοιροκοιτίας, ο οποίος βρίσκεται στη σημερινή επαρχία Λάρνακας και έχει χαρακτηριστεί ως *Μνημείο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς**. Μέσα στον οχυρωματικό περίβολο που έχει σωθεί, πέντε κατοικίες σε σχήμα κυκλικό με επίπεδη στέγη μάς δείχνουν πώς ήταν τα σπίτια της εποχής εκείνης.

Μνημείο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς:

μέρος με ιστορική και πολιτιστική αξία που προστατεύεται από την UNESCO (Ουνέσκο), τον οργανισμό που προωθεί την ειρήνη και τη συνεργασία

ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΧΑΛΚΟΥ

Κυκλαδικός, Μινωικός, Μυκηναϊκός Πολιτισμός

Κυκλαδικός Πολιτισμός

Τα κυκλαδικά ειδώλια στην Κρήτη

Στην Κρήτη έχουν βρεθεί ειδώλια κυκλαδικού τύπου. Τα ειδώλια αυτά είτε κατασκευάζονταν στην Κρήτη είτε τα έφερναν από τις Κυκλάδες. Σε κάθε περίπτωση, μαρτυρούν τις επαφές που είχαν οι Κυκλάδες με την Κρήτη τότε.

Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου

Αυτό το ειδώλιο εγκύου γυναίκας βρέθηκε στην Κρήτη. Κατασκευάστηκε εκεί ή το έφεραν από τις Κυκλάδες; Ας σκεφθούμε ιστορίες και για τις δύο περιπτώσεις

Η κατασκευή των κυκλαδικών ειδωλίων ήταν δύσκολη. Για ένα ειδώλιο περίπου 15 εκατοστών χρειάζονταν 25-30 ώρες. Ο τεχνίτης:

- ▶ Διαλέγει ένα κομμάτι μάρμαρου, όπου χαράζει το περίγραμμα του ειδωλίου
- ▶ Αφαιρεί κομμάτια μάρμαρου, δίνει σχήμα στο ειδώλιο και διαμορφώνει τα χαρακτηριστικά του (χέρια, πρόσωπο...)
- ▶ Γυαλίζει, βάφει, διακοσμεί το ειδώλιο.

Έρθε η ώρα να κατασκευάσετε δικά σας ειδώλια με πλαστελίνη, πηλό ή ζύμη. Τοποθετήστε τα στη σειρά και γράψτε μια ταιριαστή ετικέτα.

1

Οργανώστε μια εκδρομή. Πού πηγαίνετε και για ποιο σκοπό;

2

Προτείνουμε επίσκεψη σε μουσεία που έχουν συλλογές και δράσεις σχετικές με κυκλαδικά ειδώλια.

Κατασκευάζουμε ειδώλια και πάμε εκδρομή

Ο δάσκαλος / Η δασκάλα πηγαίνουν με τα παιδιά της τάξης τους στην ...

Κυκλαδικά ειδώλια σε σχήμα βιολιού
Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, Αθήνα

Καλλιτέχνες τότε, καλλιτέχνες σήμερα

Τα κυκλαδικά ειδώλια είναι απλά, χωρίς περιττά στοιχεία. Έτσι, καταλαβαίνουμε εύκολα τι παριστάνουν. Η ομορφιά τους ενέπνευσε πολλούς σύγχρονους καλλιτέχνες. Για παράδειγμα, ο Χένρι Μουρ (1898-1986), ένας από τους σημαντικότερους γλύπτες του 20ού αιώνα, έλεγε ότι θαυμάζει την κυκλαδική τέχνη. Και όταν τον ρώτησαν αν ήθελε να εκθέσει στο Βρετανικό Μουσείο ορισμένα από τα γλυπτά του δίπλα στα κυκλαδικά, ενθουσιάστηκε.

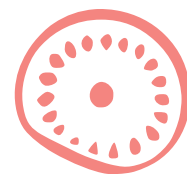
Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, Αρχαιότητα και γλυπτική (διασκευή).

Ξαπλωμένη φιγούρα
Χένρι Μουρ

Ο αρπιστής
Εθνικό Αρχαιολογικό
Μουσείο, Αθήνα

Κεφαλή κυκλαδικού ειδωλίου
Αρχαιολογικό Μουσείο Νάξου

Κεφαλή
Αμεντέο
Μοντιλιάνι

Ας συγκρίνουμε τα παραπάνω έργα. Σε τι συμπεράσματα καταλήγουμε; Ήταν πηγή έμπνευσης τα κυκλαδικά ειδώλια για σύγχρονους καλλιτέχνες; Μπορείτε να ζωγραφίσετε ή να πλάσετε κάτι ανάλογο με κάποιο από τα τέσσερα αυτά έργα;

Τέχνη παντού: Μια όμορφη ψησταριά από το Ακρωτήρι

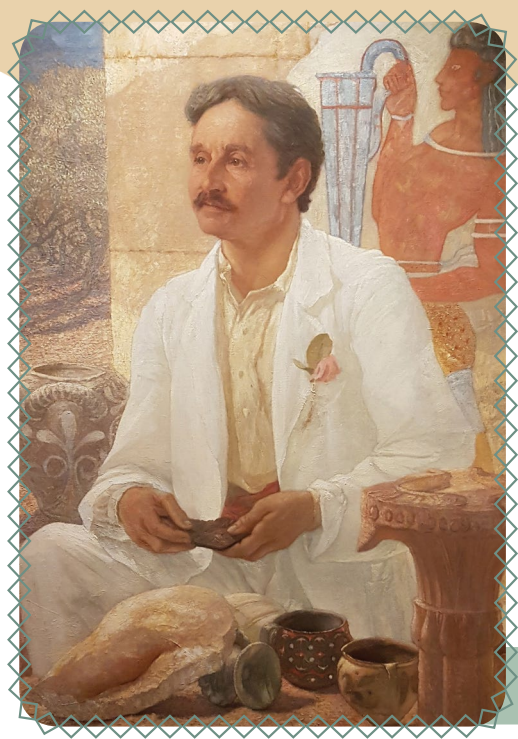
Μινωικός Πολιτισμός

Ο Άρθουρ Έβανς

Σε αυτόν τον πίνακα απεικονίζεται ο αρχαιολόγος Άρθουρ Έβανς, αυτός που έφερε στο φως τον μινωικό πολιτισμό. Τι βλέπετε γύρω του;

Γνωστοί αρχαιολόγοι

William Richmond (1907)

Άρθουρ Έβανς

Μουσείο Ashmolean, Οξφόρδη, Αγγλία

Μινωικά πλοία

Στο Ναυτικό Μουσείο Κρήτης εκτίθεται ανακατασκευασμένο πλοίο μινωικής περιόδου. Μπορείτε να δείτε εκεί και τα εργαλεία και υλικά που χρησιμοποιήθηκαν, καθώς και σχετικές εικόνες.

Κεραμικό μοντέλο μινωικού πλοίου
Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου

Σε αυτό το πήλινο ομοίωμα μινωικού πλοίου παρατηρούμε τις τρύπες στο δάπεδο, οι οποίες μάλλον παριστάνουν υποδοχές, για να μεταφέρονται με ασφάλεια αγγεία. Παρατηρούμε και τα στηρίγματα για κουπιά στις δύο πλευρές του πλοίου. Αλλά λείπουν τα καθίσματα για τους κωπηλάτες. Ας κατασκευάσουμε, λοιπόν, εμείς με πλαστελίνη ή πηλό ένα μινωικό πλοίο, φροντίζοντας να βάλουμε και καθίσματα για τους κωπηλάτες.

Ζείτε στη μινωική Κρήτη και αυτό είναι το πλοίο σας. Οργανώστε ένα ταξίδι. Πού θα πάτε; Τι θα κάνετε;

Λαβύρινθοι

Εθνικό
Αρχαιολογικό
Μουσείο,
Αθήνα

Λαβύρινθους, σε διάφορες εκδοχές, συναντάμε έως και σήμερα. Εδώ βλέπουμε έναν λαβύρινθο στην πίσω πλευρά πινακίδας με γραφή Γραμμική Β που βρέθηκε στην Πύλο, αλλά και έναν σύγχρονο λαβύρινθο σε κήπο.

1

Μπορείτε να κατασκευάσετε ή να φανταστείτε έναν δικό σας λαβύρινθο;

2

Με ποιον τρόπο θα έβγαινε ο ήρωάς σας έξω;

Ο Διπλός Πέλεκυς

Οι Μινωίτες ζωγράφιζαν τον διπλό πέλεκυ πάνω σε διάφορα αντικείμενα. Μπορείτε να φανταστείτε την τσάντα σας ή το ποτήρι σας με αυτό το σήμα; Ποιο δικό σας αντικείμενο θα ζωγραφίζατε έτσι;

Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου

Επιτραπέζιο παιχνίδι

Ας δημιουργήσουμε ένα επιτραπέζιο
παιχνίδι με θέμα τη μινωική Κρήτη

1

Δημιουργούμε κάρτες με ερωτήσεις για τη μινωική Κρήτη.
Στην πίσω πλευρά τους σημειώνουμε τη σωστή απάντηση.

2

Σχεδιάζουμε σε μεγάλο χαρτόνι
μια διαδρομή με σημεία – σταθμούς.
Σε κάθε σταθμό τοποθετούμε
κάρτες ερωτήσεων.

4

Χωριζόμαστε σε ομάδες. Κάθε
ομάδα παίζει με τη σειρά της.

6

Στο τέλος της διαδρομής περιμένει
ο θρόνος του βασιλιά Μίνωα.

3

Δημιουργούμε πιόνια
από πλαστελίνη.

5

Όταν μια ομάδα φτάνει στα
σημεία – σταθμούς, τραβά μια
κάρτα και απαντά στην ερώτηση.
Ένας κριτής, που έχετε ήδη
ορίσει, ελέγχει αν η απάντηση
είναι σωστή. Οι ομάδες που
απαντούν σωστά προχωρούν
στον επόμενο σταθμό.

Παιχνίδια: Ένα κορίτσι κάνει
κούνια στη μινωική Κρήτη

*Μπορούμε να αποφασίσουμε και για
άλλους κανόνες παιχνιδιού.*

Ο Ανταγένης και το γαϊδουράκι του

*Ο Ανταγένης ζει στη μινωική Κνωσό.
Αυτό είναι το γαϊδουράκι του. Μπορείτε
να περιγράψετε την καθημερινότητά του;*

Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου

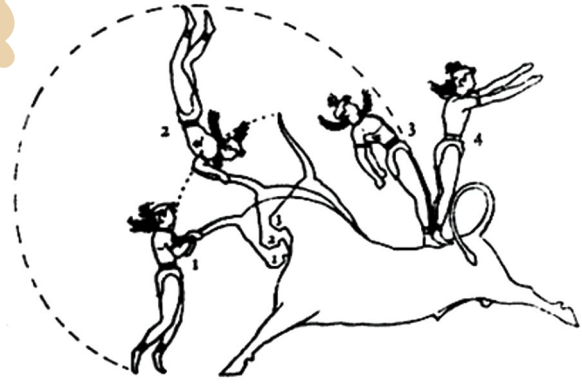

Αρχαιολογικό Μουσείο
Ηρακλείου

Τα ταυροκαθάψια

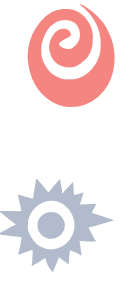
Αθλητής εκτελεί ακροβατικά
σε ταυροκαθάψια
Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου

Οι φάσεις του
άλματος, όπως
παριστάνονται
σε σκίτσο του
Άρθουρ Έβανς

Ο άνθρωπος και ο ταύρος

Έχετε ακούσει για τις ταυρομαχίες;
Σε τι μοιάζουν και σε τι διαφέρουν
από τα μινωικά ταυροκαθάψια;

Μια ωραία μινωική φούστα

Αυτή η Μινωίτισα φορά
μια ωραία φούστα. Μπορείτε να
τη ζωγραφίσετε και να τη χρωματίσετε;

Χάλκινο μινωικό γυναικείο αγαλματίδιο
Μουσείο Τέχνης του Κλίβελαντ, ΗΠΑ

Μυκηναϊκά άρματα

Μυκηναϊκός Πολιτισμός

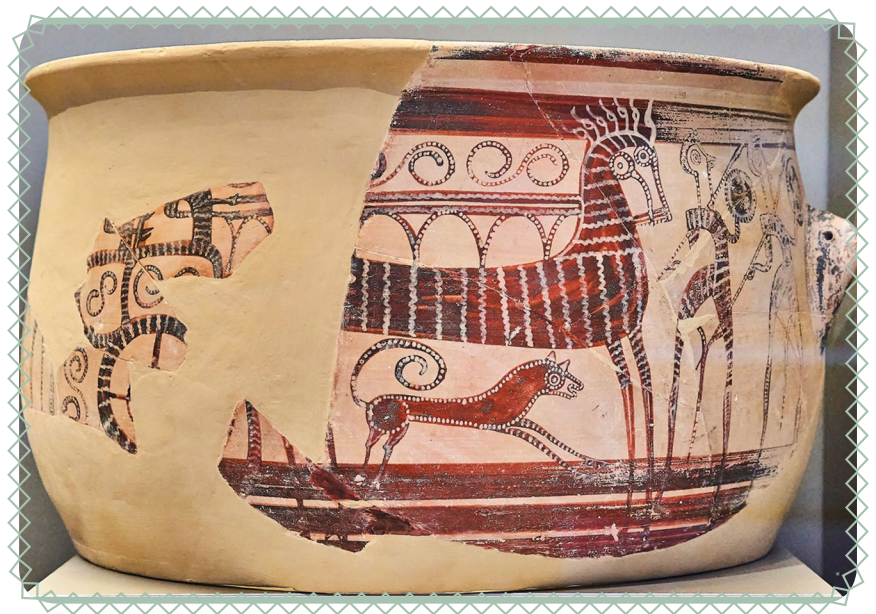
Πήλινο ειδώλιο με άρμα
Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο,
Αθήνα

Στη μυκηναϊκή εποχή
χρησιμοποιούσαν άρματα
στο κυνήγι και στις μάχες.

Μπορείτε να πλάσετε με
πλαστελίνη ένα μικρό άρμα;

Πώς θα ήταν
ολόκληρο το αγγείο;
Ας ζωγραφίσουμε
το μέρος του αγγείου
που δεν έχει σωθεί.

Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, Αθήνα

Μυκηναϊκά άρματα

Όμορφα ρούχα με πολυτελή κουμπιά

Οι άνθρωποι της μυκηναϊκής εποχής φρόντιζαν πολύ την εμφάνισή τους. Ακόμη και τα κουμπιά τους ήταν πολυτελή.

Μπορείς να ζωγραφίσεις ένα ανδρικό ή γυναικείο ρούχο με τα κουμπιά αυτά;

Χρυσό κουμπί
Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, Αθήνα

Κεχριμπάρι: Από τη Βαλτική στις Μυκήνες

Πώς πιστεύετε ότι έφτανε το κεχριμπάρι στις Μυκήνες, όπου βρέθηκε αυτό το κολιέ; Σχεδιάστε με τη φαντασία σας την πορεία του στον χάρτη.

Μυκηναϊκό κολιέ από κεχριμπάρι
Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, Αθήνα

Το κεχριμπάρι, ένα πολύτιμο υλικό στην εποχή του χαλκού, έφθανε στη Μεσόγειο από τη Βαλτική. Αυτό δε σημαίνει ότι οι Μυκηναίοι είχαν μόνιμη παρουσία στη Βαλτική, αλλά ότι είχαν εμπορικές συναλλαγές μέσω άλλων λαών.

Μια τοιχογραφία από την Τίρυνθα

Ζωφόρος* από το παλάτι
της Τίρυνθας

Σκίτσο του Heinrich
Schliemann από
το βιβλίο του *Tiryns* (1885)

Ζωφόρος:

μια σειρά από εικόνες ή
σχέδια που βρίσκονται
ζωγραφισμένα ή
σκαλισμένα σε έναν
τοίχο, σαν μια μεγάλη,
μακριά ζωγραφιά που
διακοσμεί τον τοίχο

Μπορείτε να ζωγραφίσετε και εσείς ένα
σχέδιο, για να γίνει ζωφόρος; Μετά, μπορείτε
να το εκτυπώσετε πολλές φορές,
να χρωματίσετε όλα τα σχέδια
και να τα βάλετε στη σειρά, στολίζοντας
έναν τοίχο στην τάξη σας.

Τι μας εντυπωσιάζει;

1

Ένας Μυκηναίος επισκέπτεται τα ανάκτορα στην Κνωσό. Τι τον εντυπωσιάζει;

2

Εμείς σήμερα επισκεπτόμαστε τα ανάκτορα στην Κνωσό και τις Μυκήνες.
Τι μας εντυπωσιάζει;

Οι Μυκήνες και η Τίρυνθα στην Ουνέσκο

Ασύλητοι τάφοι και ο τάφος του Γρύπα Πολεμιστή

Ασύλητοι τάφοι:

τάφοι που δεν έχουν ανοιχτεί ή κλαπεί

γνώριζες ότι

Κάθε χρόνο στην Ελλάδα γίνονται πολλές αρχαιολογικές ανασκαφές. Μπορεί να τις δει κανείς στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Πολιτισμού.

Όποτε οι αρχαιολόγοι βρίσκουν **ασύλητους*** τάφους, χαίρονται, γιατί είναι άθικτα αντικείμενα που έχουν τοποθετηθεί εκεί από την αρχαιότητα. Έτσι, μπορούν να κατανοήσουν καλύτερα την καθημερινή ζωή, την τέχνη και τον πολιτισμό των αρχαίων.

1

Σε μια εκπαιδευτική επίσκεψη παρακολουθείτε αρχαιολόγους να ανακαλύπτουν έναν ασύλητο τάφο. Συζητούν χαρούμενοι. Τι λένε; Τι αντικείμενα βρίσκουν στον τάφο;

2

Ας δραματοποιήσουμε τη στιγμή της ανακάλυψης.

Ένας ασύλητος μυκηναϊκός τάφος, ο τάφος του Γρύπα Πολεμιστή, ανακαλύφθηκε κοντά στο παλάτι του Νέστορα στην Πύλο. Πρόκειται για μια από τις πιο σημαντικές αρχαιολογικές ανακαλύψεις της τελευταίας δεκαετίας.

Τα κτερίσματα, δηλαδή τα αντικείμενα που συνδεύουν τον νεκρό, δείχνουν ότι:

- ▶ ο νεκρός ήταν ένας ισχυρός και πλούσιος άνδρας, πιθανώς πολεμιστής ή άρχοντας
- ▶ υπήρχαν σχέσεις των Μυκηναίων με άλλους πολιτισμούς της Μεσογείου.

Ο τάφος πήρε το όνομά του από μια πλάκα με απεικόνιση γρύπα που βρέθηκε εκεί.

Αυτό είναι ένα σκίτσο Γρύπα που δημοσιεύθηκε στη Βρετανική Εγκυκλοπαίδεια (1911, τ. 15, σελ.365). Μπορείτε να το χρωματίσετε;

Ανασκαφές σε δύο ασύλητους τάφους στη Μεσσηνία

Αν ζούσες και εργαζόσουν στη μυκηναϊκή εποχή

Αν ζούσατε στη μυκηναϊκή εποχή, μπορεί να ήσασταν:

- ▶ Αποθηκάριοι - Γραφείς
- ▶ Τεχνίτες (χαλκουργοί, επιπλοποιοί, χρυσοχόοι, κεραμείς, υφάντρες, οπλουργοί, ελεφαντουργοί, λιθοξόοι, ζωγράφοι, σφραγιδογλύφες, αρωματοποιοί κ.ά.)
- ▶ Πολεμιστές
- ▶ Προσωπικό στα ανάκτορα
- ▶ Έμποροι, ναυτικοί, αγρότες, οικοδόμοι, μουσικοί κ.ά.

1

Ποιο θα ήθελες να ήταν το επάγγελμά σου, αν ζούσες στη μυκηναϊκή εποχή;

2

Μπορείς να σκεφτείς την καθημερινή σου ζωή, αν ήσουν

3

Γράψε ένα υποθετικό ημερολόγιο μιας ημέρας σου.

.....

.....

.....

.....

1

Είσαι η Ναυσικά. Θέλεις να γίνεις υφάντρια και ασκείσαι δίπλα στη μητέρα σου στα ανακτορικά εργαστήρια. Πώς περνά η μέρα σου;

2

Είσαι ο Πέλοπας. Κάθε μέρα βοηθάς τον πατέρα σου που είναι γραφέας στα ανάκτορα. Πώς περνά η μέρα σου;

Μυκηναϊκά ειδώλια: Το Φ και το Ψ

Αρχαιολογικό Μουσείο Θήβας

Τα μυκηναϊκά ειδώλια αναπαριστούσαν ανθρώπινες μορφές, συνήθως γυναικείες και ζώα. Με βάση την κίνηση των χεριών τους χωρίζονται στις κατηγορίες Φ και Ψ, γιατί θυμίζουν τα αντίστοιχα ελληνικά γράμματα.

1

Μπορείτε να βρείτε μορφές Φ και Ψ στην εικόνα;
Τι άλλα ειδώλια βλέπετε;

2

Φανταστείτε ότι τα ειδώλια αυτά είναι πραγματικοί άνθρωποι,
οι οποίοι με τα ζώακια τους και τα καθίσματά τους πηγαίνουν
να παρακολουθήσουν μια γιορτή στο ανάκτορο.
Πώς συνεχίζεται η ιστορία;

Βιβλιογραφικές αναφορές

Μυθολογία

Mory, C. (Μυθολογία Larousse) (2011). Οι περιπέτειες του Οδυσσέα. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Schmied, F.-L. (1928-1932). Illustration pour "L'Odyssee d'Homère". Paris: Compagnie des bibliophiles de l'Automobile-Club de France.

Γουδής, Δ.Ν. (1997). Το μαντείο των Δελφών. Αθήνα: Δημιουργία.

Παλαιά Διαθήκη, Γένεσις 1 και 22.

https://orthodoxoioizontes.gr/Palaia_Diathikh/Genesis/Genesis.htm

Παυσανίας, Ελλάδος περιήγησις, Αττικά 27.7.

https://el.wikisource.org/wiki/Ελλάδος_περιήγησις/Αττικά

Ρίτσος, Γ. (1966). Μαρτυρίες. Σειρά Β . Αθήνα: Κέδρος.

Υπουργείο Πολιτισμού, Δικτυακός τόπος ΟΔΥΣΣΕΥΣ, Δελφοί

http://odysseus.culture.gr/h/3/gh351.jsp?obj_id=2507

Προϊστορία

Encyclopædia Britannica (1911). Jewelry, τ. 15, σελ. 365.

https://en.wikisource.org/wiki/1911_Encyclop%C3%A6dia_Britannica/Jewelry

Griffin Warrior Project (American School of Classical Studies)

<https://griffinwarrior.org/>

Schliemann, H. (1885). Tiryns. The prehistoric palace of the Kings of Tiryns. Results of the latest excavations. Paris: C. Reinwald.

Κυπαρίσση-Αποστολικά, Ν. (διευθύντρια ανασκαφών Σπηλαίου Θεόπετρας) (4/3/2020).

Πώς τρέφονταν τα 43 άτομα που έζησαν στη νεολιθική εποχή στο σπήλαιο της

Θεόπετρας, Θέματα Αρχαιολογίας.

<https://www.themata-archaiologias.gr/πως-τρεφονταν-τα-43-ατομα-που-εζησαν-στη/>

Τζάλας, Χ. (2006). Πλοία και ναυσιπλοΐα στο Αιγαίο. Εγκυκλοπαίδεια Μείζονος

Ελληνισμού. http://constantinople.ehw.gr/Forms/flLemmaBodyExtended.aspx?lemmaid=10595&boithimata_State=&kefalalaia_State=#chapter_2 (Ανακτήθηκε

01/09/2024).

Δικτυακοί τόποι

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, Αρχαιότητα και γλυπτική

https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/history/art/page_190.html

Ανοιχτό Μουσείο Νεολιθικού Λιμναίου Οικισμού Δισπηλιού, Αρχαιολογικό Μουσείο

Ηρακλείου, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο Αθήνας, Ναυτικό Μουσείο Κρήτης, Ναυτικό

Μουσείο Θάλασσα (Αγία Νάπα Κύπρου)

Πρόελευση Εικόνων

Οι εικόνες προέρχονται από τον ιστότοπο <https://commons.wikimedia.org/wiki/>

Category:Public_domain

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

